

Historikerna och arkiven: historievetenskap och arkivteori i Sverige 1880–2020

Emma Pihl Skoog,
emma.pihl.skoog@sh.se

Projektets syfte och utgångspunkter

- I projektet studeras relationerna mellan historikerna och arkivväsendet över tid, ca 1880–2020.
- En allt större "klyfta" mellan arkivarier och historiker.
- Syftet med detta forskningsprojekt är att få en djupare förståelse för relationerna mellan de akademiska disciplinerna historia och arkivvetenskap, i ett längre tidsperspektiv.

Vilken roll har arkiv haft för akademiska historikers yrkesidentiteter och strategier över tid?

Vårt projekt kommer också att studera motsatsen: i vilken utsträckning och hur har akademisk forskning (inte minst i historien) varit ett stort angelägenhet för arkivvetenskapen?

Projektets deltagare

- Projektledare Samuel Edquist, Mittuniversitetet, delstudie C
- Maria Cavallin-Aijmer, Göteborgs universitet, delstudie B
- Emma Pihl Skoog, Södertörns högskola, delstudie A

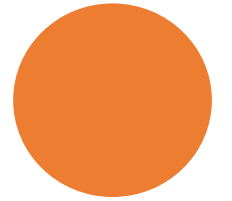

Delstudie C: "The archival turn and the genealogy of contemporary Swedish archival studies, 1990–2020"

- I delstudie C så är studieobjektet den så kallade "arkivaliska vändningen", där arkiv konceptualiseras på delvis nya sätt.
- Delstudien syftar till att kartlägga det aktuella forskningsfältet i svensk akademi.
- Många arkivarier och arkivforskare en kritisk hållning till vändningen och hävdar att fynden i själva verket bara upprepar gamla sanningar inom arkivområdet, eller att faktiska arkivarier och arkivforskning tenderar att saknas i vändningens diskurser om arkiv.

Delstudie B: "The humanities within archival science"

- I den andra delstudien ligger huvudfokus på hur författare inom det arkivvetenskapliga området har sett på behoven hos akademiska forskare, främst historiker, från slutet av 1800-talet.
- Resultatet av delstudien kommer att fördjupa vår kunskap om svensk arkivhistoria under hela perioden. Beträffande periodens slut kommer bilden sannolikt att vara delvis motsägelsefull.

Delstudie A: "Historians' conceptions of archival theory, 1880–2020"

- I delstudien undersöks historikers och historievetenskapens relation till och syn på arkiv och arkivteori.

I delstudien är de huvudsakliga forskningsfrågorna:

- på vilka sätt konceptualiseras arkiv (förutom endast som källor), och i vilken utsträckning och hur har arkivteori relaterats till historiedisiplinen? Finns det till exempel kopplingar till arkivteori i diskussioner om källkritik?
- Hur använde sig historiker av arkiv och arkivhandlingar?
- Hur är historievetenskapens metodologi formad av arkivhandlingar som källmaterial? Hur refererar historiker till arkivkällor?

Preliminära frågor:

- Hur kom arkiv, enskilda såväl som offentliga och arkivinstitutioner, att påverka historikers förståelse av det förflutna och hur de kom att skriva historia?
 - Hur har förändringar inom historieämnet, exempelvis gällande teoretiska utgångspunkter, kommit att förändra hur eller om historiker diskuterar arkiv, hur de refererar till materialet och de frågor de ställer till materialet?
 - Men dessutom hur har historiker, om alls, refererat till arkivteori och vilken förståelse av arkivariepraktiken har historiker haft?
 - Har de påverkats av förändringar inom arkivteori och arkivpraktiken?
-

Utgångspunkter

- Arkiven har haft ett ”ursprungligt” uppdrag att legitimera och bevisa sådana saker som äganderätt och landanspråk. (Arkiv vilar på autenticitet och bevisvärde).
- Nationella riksarkiv en produkt av 1800-talet. Arkiven var länkade till modern nationsbildning och historia som disciplin.
- Empiricism och positivism

Två artiklar (än så länge) under publicering

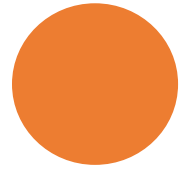
- ”Historikernas föreställningar om arkiven: En studie av arkiven som objekt för historievetenskaplig kunskapsutvinning i *Historisk Tidskrift*, 1881–2021” (Kommande i HT)
- ”The collector as saviour or devastator: The significance of the collecting of autographs and manuscripts for the historical archives” (under peer review)

Delresultat

Resultat kopplade till arkivteori:

- Arkivens autenticitetsanspråk sågs som ett sätt att komma i kontakt med det "sanna" förflutna.
- Proveniensprincipen och ordning diskuterades främst under 1800-talet och tidigt 1900-tal.
- Ringa intresse för arkivteori bland historiker under undersökningsperiodens senare del.

”Vi satte förändringarna i arkivväsendet i sammanhang med den historiska vetenskapens pånyttfödelse i vårt århundrade, med urkundernas och akternas seger öfver krönikor och sägner, och det är ju numera en allmänt erkänd sanning, att historien är ’ögat och vägvisaren’ i arkiven. (...) på samma gång måste de samlingar han [arkivmannen] har under sin vård te sig för honom i möjligaste måtto *som en organiskt helt, motsvarande de institutioner, af hvilkas verksamhet de äro ett utflöde*”.

Emil Hildebrand, *Historisk tidskrift* 7 (1887) s. 88–90, citat s. 89.

Emil Hildebrand (1848–1919), disputerad historiker och riksarkivarie

Delresultat

Empiriska resultat:

- Arkiv som "laboratorier" för historisk kunskap
- Romantisering av arkiv:
 - forskningsresor
 - ljus-/mörkermetaforer
- Informationsvärdering och/eller lagringsformer har föga intresserat den moderne historikern

Per Sondén (1853–1955), disputerad historiker och 1e arkivarie

Härnäst...

- Panel under svenska historikermötet i Umeå i juni
- Gemensam monografi
- Fortsatta källstudier
- Kommunikering av resultat

